

3. Okresnému súdu Žilina **prikazuje** v konaní sp. zn. 13C/84/2010 **konať** bez zbytočných prietáhov.

4. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadost'učinenie každému z nich **3 000 eur**, ktoré im **je** Okresný súd Žilina **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Žilina **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **796,28 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 10. augusta 2023, doplnenou 22. septembra 2023, domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhli prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať každému z nich finančné zadost'učinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že žalobca sa žalobou doručenu okresnému súdu 12. apríla 2010 proti sťažovateľom ako právnym nástupcom domáha vydania bezdôvodného obohatenia (70 071,85 eur s príslušenstvom) v súvislosti s náhradou za vyvlastnenie pozemkov (výstavba externej infraštruktúry v súvislosti s výstavbou závodu na montáž automobilov v k. ú. Gbeľany). Okresný súd žalobu rozsudkom sp. zn. 13C/84/2010 z 13. júna 2013 zamietol z dôvodu, že žalobca nepreukázal aktívnu vecnú legitímáciu. Krajský súd v Žiline rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie (sp. zn. 6Co/363/2013). Okresný súd rozsudkom z 11. júla 2023 rozhodol po druhýkrát.

3. Sťažovatelia namietali, že celková dĺžka konania trvá viac ako 13 rokov a postup okresného súdu sa vyznačuje obdobia nečinnosti a tiež neefektívnej činnosti. Osobitne poukázali na úkon okresného súdu, ktorý v namietanom konaní ustanovil znalca na účely vyčíslenia výšky bezdôvodného obohatenia až 7. júna 2021 (t. j. po viac ako 11 rokoch).

4. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 532/2023-46 z 31. októbra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Právny zástupca pôvodnej sťažovateľky v 10. rade [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], navrhol z dôvodu jej úmrtia 1. septembra 2023 pokračovať v konaní s jedinou dedičkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Ústavnému súdu predložil úmrtný list a plnomocenstvo [REDAKOVANÉ] na jej zastupovanie v konaní pred ústavným súdom. Podľa § 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej

republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak tento zákon v piatej časti alebo šiestej časti neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, vzťahuje sa na konanie pred ústavným súdom podľa povahy veci primerane Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Vzhľadom na úmrtie pôvodnej sťažovateľky ústavný súd v súlade s § 63 ods. 1 až 3 CSP rozhodol o pokračovaní v konaní s jej dedičkou (porov. III. ÚS 494/2022).

6. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že dĺžku konania ovplyvnili zmeny, ktoré nastali na strane sťažovateľov (strata právnej subjektivity, dedičské konania, ustálenie okruhu procesných strán, správanie samotných sťažovateľov, ako aj opakované žiadosti právnych zástupcov sporových strán o odročenie pojednávania). Podľa názoru okresného súdu sťažovatelia prispeli k celkovej dĺžke konania, pretože ich súd musel opakovane vyzývať a urgovať o oznámenie výsledkov mimosúdnych rokovaní, zloženia preddavku na trovy znaleckého dokazovania a na aktualizáciu označenia sporných pozemkov. Zároveň žiadal, aby ústavný súd zväzil priznanie požadovaného finančného zadosťučinenia.

III.

7. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 6 ods. 1 dohovoru) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania sporovej strany a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedálová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález IV. ÚS 465/2022).

9. Predmetom namietaného konania je vydanie bezdôvodného obohatenia v súvislosti s náhradou za vyvlastnenie pozemkov. Agenda nárokov z porušenia práva vrátane inštitútu bezdôvodného obohatenia patrí medzi bežnú až rutinnú agendu všeobecných súdov. Skutková či právna náročnosť závisí od konkrétneho prípadu. Ústavný súd nevzhladol mimoriadnu skutkovú či právnu náročnosť sporu, ktorá by mohla ospravedlniť takú extrémne dlhú dobu rozhodovania, a to ani v súvislosti s úmrtím účastníka konania. Súd môže konať aj s univerzálnymi nástupcami po zomrelom účastníkovi konania. Sťažovateľom je dôvodné vytknúť, že k celkovej dĺžke prispeli, a to najmä tým, že včas nereagovali na výzvy a urgencie zo súdu, v lehote nezložili preddavok na trovy znaleckého dokazovania, ale aj tým, že neozrejmili súdu výsledok mimosúdnych rokovaní. Z uvedeného vyplýva, že sťažovatelia ku konaniu nepristupovali s primeranou mierou diligencie, neurgovali jeho posun v konaní či rozhodnutie súdu. Sťažnosť pre nečinnosť podľa § 62 ods. 2

zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov adresovaná predsedovi súdu síce nie je účinným prostriedkom nápravy, no je efektívna. Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri priznaní primeraného finančného zadost'učinenia (III. ÚS 623/2022).

10. Ústavný súd hodnotil celkovú dĺžku konania od doručenia žaloby (12. apríla 2010) v trvaní viac ako 13 rokov. Neprehliadnuteľnou je skutočnosť, že rozhodnutie okresného súdu bolo krajským súdom zrušené, čo možno pripísať nesústredenej činnosti okresného súdu. Z judikatúry ESLP (rozsudok ESLP z 18. 4. 2006 vo veci Patta proti Českej republike, s'ťažnosť č. 12605/02, § 69) vyplýva, že aj nesprávny úradný postup na strane orgánu verejnej moci môže byť zohľadnený ako dôvod predĺženia dĺžky konania. Za takéhoto stavu sa preto obdobie dopadajúce na inštančne nadriadené súdy, ale aj na ústavný súd pričítava v neprospech okresného súdu z dôvodu už spomínanej nesústredenej činnosti (III. ÚS 301/2021, III. ÚS 661/2022).

11. Vzhľadom na extrémnu dĺžku konania ústavný súd nepovažoval za významné podrobne skúmať konkrétne obdobia nečinnosti (resp. sporadické úkony súdu), pretože ani právne či skutkovo sebanáročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dobu (I. ÚS 289/2010). V súlade s judikatúrou ústavného súdu (II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych priet'ahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Ak teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dosiahne takú intenzitu, že to zo strany príslušného všeobecného súdu signalizuje až odmietnutie možnosti domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, možno urobiť záver o tom, že takýmto postupom súdu došlo, resp. dochádza aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 491/2021), ktoré ale uplatnené nebolo.

12. Trvanie súdneho sporu (viac ako 13 rokov) výrazne vybočilo z rámca požiadavky dosiahnutia právoplatného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote, pričom dosiaľ prebieha (v poradí druhé) odvolacie konanie. Nečinnosťou okresného súdu došlo v namietanom konaní k extrémnym priet'ahom. Ústavným súdom posúdené okolnosti zjavne odôvodňujú, aby vyslovil porušenie základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

13. Podľa vyjadrenia okresného súdu vo veci rozhodol (v poradí druhýkrát) rozsudkom z 11. júla 2023, proti ktorému bolo podané odvolanie. Okresný súd v rámci svojej dispozície (procesné úkony spojené s podaným odvolaním) vykonal všetky kroky na dosiahnutie právnej istoty s'ťažovateľov. Avšak po vrátení veci z odvolacieho súdu budú v jeho kompetencii ďalšie procesné úkony (rozhodovanie o výške trov konania), ktoré môžu konanie predĺžiť, a preto ústavný súd doplnil ochranu o uloženie príkazu vo veci konať podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde (porov. III. ÚS 543/2023).

IV.

14. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

15. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali o priznanie finančného zadostučinenia spolu 120 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadostučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (vydanie bezdôvodného obohatenia), povahu a význam dotknutých práv či namietanú dĺžku konania (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023). V zmysle judikatúry ESĽP veľký počet sporových strán v konaní zmierňuje ich nemajetkovú ujmu (rozsudok ESĽP z 15. 2. 2008 vo veci Arvanitaki-Roboti a ďalší proti Grécku, sťažnosť č. 27278/03, bod 29, obdobne sp. zn. III. ÚS 209/2020). O takýto prípad ide aj v preskúmvanej veci. Navyše, vec je špecifická tým, že sťažovatelia sú pred všeobecným súdom žalovaní. Nepochybne aj žalovaná strana sporu má právo na včasne vybavenie veci. Požiadavka konania bez zbytočných prietahov a v primeranej lehote plne dopadá aj na sťažovateľov. Nemožno však predsa len nebrať zreteľ na to, že plynutie času v rámci súdneho konania nie je pre žalovaného nepríjemné do takej miery ako pre žalujúcu stranu sporu, ktorá sa domáha priznania plnenia. Ústavný súd priznal každému zo sťažovateľov, a to bez ohľadu na rôznorodosť finančnej náhrady za vyvlastnené pozemky, ktoré boli sťažovateľom (resp. ich právnym predchodcom) vyplatené v rozmedzí od 3 000 eur až do 30 000 eur, finančné zadostučinenie 3 000 eur zohľadňujúc najmenší predmet sporu. Ústavný súd poznamenáva, že mu bola zaslaná ústavná sťažnosť, ktorá obsahovo nebola konzistentná s petítom ústavnej sťažnosti a tiež neobsahovala prílohy, na ktoré sa sťažovatelia v ústavnej sťažnosti odvolávali. Ústavný súd tým musel došetriť relevantnú okolnosť, najmä, čo je „v hre“, čo preukazuje doručená výzva na doplnenie ústavnej sťažnosti právnemu zástupcovi sťažovateľov z 25. augusta 2023 a doručená žiadosť o súčinnosť okresnému súdu z 18. januára 2024. Ústavný súd vzhľadom na všetky tieto okolnosti považoval za spravodlivé priznať každému zo sťažovateľov 3 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

16. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a doplnenie ústavnej sťažnosti). Náhrada trov právneho zastúpenia tak predstavuje 796,28 eur vrátane 20 % DPH.

17. Predmet konania pred ústavným súdom (konanie o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy) je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadostučinením alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (III. ÚS 11/05, III. ÚS 142/06). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet

právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2024

Robert Šorl
predseda senátu